

Kirsten Jacobsen, danskur fólkatingslimur:

-Heimastýris- lógin setast úr gildi fyríbils

-Fyri at tryggja, at almennir pengar í Føroyum ikki verða misbrúktir, eigur løgtingið at góðtaka, at ein dansk hjálplumsiting við vælútbúnum toppembætismönnum verður send til Føroya. Hesa tíðina verður heimastýrslógin sett úr gildi.

Hetta skrivar danskur fólkatingslimur Kirsten Jacobsen í danska blaðnum Ålborg Stiftstidende. Hon tekur í greinini samanum mong av teimum viðurskiftum, sum hon og eisini nógvir aðrir danskir fólkatingslimir hava nevnt í umrøðum á fólkatíngi og aðrastaðni.

Den økonomiske krise på Færøerne er nu så voldsom, at noget lignende ikke er set i den vestlige verden i nyere tid. Krisens omfang umuliggør enkle og stykvisse løsninger. Gavecheck fra Danmark gør det ikke, uanset størrelsen. Hvis krisen skal løses, skal der dramatiske ændringer på mange områder til. Alle på Færøerne vil i en eller anden form komme til at yde ofre.

Det har været klart siden midten af 1980'erne, at den økonomiske krise var på vej. Og at det kunne udvikle sig meget alvorligt har været kendt siden midten af 1988, hvor Det rådgivende udvalg vedrørende Færøerne i sin rapport gjorde rede for faresignalerne.

At krisen skyldes overfiskning og prisfald på verdensmarkedet for fisk, er en så primitiv forklaring, at det er meningsløst at tage udgangspunkt her i.

Naturligvis skyldes indtægtssvigtene, tilbagegangen i fiskeriet, men indtægtssvigtene havde ikke behovet af afstedkomme en alvorlig krise, hvis den politiske ledelse havde reageret hurtigt og forudseende. Det gjorde den politiske ledelse ikke, i stedet reagerede man uklogt ved at optage det ene gigant lån efter det andet. Derfor er det de politiske initiativer og mangel på samme, der har forværret krisen og videreaccelereret de økonomiske svagheder. Denne opfattelse bekræftes af rapporterne om den økonomiske udvikling på Færøerne fra Det rådgivende udvalg vedrørende Færøerne.

Jeg har udtalt, at de poli-

tiske og forvaltningsmæssige forhold på Færøerne kan sammenlignes med en bananrepublik. Professor ved Økonomisk Institut på Århus Universitet dr Martin Paldam, beskriver, at noget lignende gælder angående de økonomiske forhold på Færøerne. Af hans beskrivelse fremgår det, at Færøernes krise kan sammenlignes med de Latinamerikanske. I lande som Argentina, Mexico og Brasilien udgjorde udlandsgælden 60-70 pct., af deres BNP. Færøernes udlandsgæld udgør 165 pct. af deres BNP. Til sammenligning udgør Danmarks udlandsgæld 27,7 pct. af BNP.

Den danske udlandsgæld er opgjort til omkring 240 mia. kr. Men hvis den var lige så stor som den færøske er pr. indbygger, ville den være omkring 900 mia. kr.

I midten af 1980'erne oplevede færøsk økonomi en fremgang og vækst, der varede til 1988. Denne højkonjunktur ville have givet grundlag for en betydelig opsparing. Der eksisterede ressourcer til en fornuftig fremtidssikring. Dette understreges af, at investeringerne i fiskerierhvervet og infrastrukturen var fantastisk store fra 1982 til 1988. Der blev investeret og optaget lån i en størrelsesorden hidtil aldrig set. Således var niveauet for de færøske investeringer indtil midten af 1988 mellem 15 og 30 procentpoint højere end det danske, målt som de faste investeringers andel af BNP, hvilket vil sige mellem 30 og 40 pct. af deres BNP.

Det ville have været for-

nuftigt at spare og styrke soliditeten i perioden med økonomisk vækst. Det fremgår også af rapporten fra udvalget vedrørende genopretningen af Færøernes økonomi, okt. 1993: »... og soliditeten i store dele af det færøske erhvervsliv var utilstrækkelig, da efterspørgslen begyndte at svigte med det resultat, at et stort antal virksomheder gik konkurs.« (side 9).

Ingen kan bebrejde de private investorer de kolossalt store investeringer de foretog. De blev opmuntrt hertil af offentlige tilskud. Blot beskudne tilkendegivelser om interesser herfor bevirkede, at private investorer næsten fik smidt fiskekibe i nakke. Dommene viser, at tilskudsordningerne var så udbyggede, at der forekom en desperat svindel med midlerne. Den politiske ledelse foretog omfattende investeringer i infrastrukturen. Store offentlige investeringer i veje, tunneler og havneanlæg forekom. Ønsket om at øge den økonomiske vækst medvirkede til en systematisk overfiskning. Fiskerne fik ikke kun lov til at fiske, men fik tilmed store tilskud til at igangsætte ekspansioner i erhvervet.

At fiskepriserne falder og fiskebestandene viger er ikke ukendt, men set før. Så hvorfor sikrede man sig ikke i de gode økonomiske tider med forudselige indtægtstab? Svaret findes igen i de forhold, der danner baggrund for den offentlige del af den færøske økonomi, som iøvrigt smitter af på og griber ind i den private del af økonomien. Forholdet til

Danmark har fratrædet den politiske ledelse på Færøerne tilskyndelsen til at forbedre sig på indtægtssvigt. Tværtimod ved den politiske ledelse, at Danmark stillende er forpligtet til at støtte og redde Færøerne. Der er peget på, at en dansk lovindgriben overfor selvstyret sandsynligvis ville blive udskrevet som en form for nykolonialisme. Alene tilstedeværelsen af en sådan trussel har afholdt, både den forrige og den siddende regering fra at gribe ind, selv om alle advarselslamper har blinket og lyst. Hvilket forudsætter hurtige reaktioner. Den politiske ledelse på Færøerne har udnyttet danske regeringers angst for at blive udskrevet som nykolonialister.

Skal krisen på Færøerne løses, er nedenstående krav uundgåelige:

1. Der nedsættes en undersøgelseskommission, der udreder, hvad der i forbindelse med den økonomiske krise gik galt i Danmark og på Færøerne, samt hvilke muligheder hjemmestyrelsen giver for dansk indblanding. Den skal også placere eventuelle ansvar. Ved første behandling i Færøernes lagting var flertal for et forslag, der anbefaler at iværksætte en undersøgelseskommission.

2. Lagting og landsstyre må acceptere, at der ikke udbetales økonomisk støtte fra Danmark, før der er afholdt nyvalg til lagtinget. Det ville være urimeligt at fortsætte samarbejdet med den ledelse, der har misforvaltet den hidtidige danske støtte. 3. For at sikre at offentlige økonomiske midler ikke misbruges, må Lagtinget acceptere tilstedeværelsen af dansk hjælpeadministration

bestående af kvalificerede topembedsmænd fra den danske centraladministration med autoritet til at gribe ind over for uhensigtsmæssige og uacceptabel forvaltning. Hjælpeadministrationen skal lære den færøske forvaltning ordentlig og lovlig administration. Derfor suspenderes hjemmestyrelsen, indtil danske embedsmænd har bragt den færøske administration på fode, og der er udstedt de nødvendige bekendtgørelser, cirkulærer m.m.

4. Den nødvendige økonomiske genopretning på Færøerne indebærer, at der må bringes fornuft ind i de færøske finanslove. De ødelæggende offentlige anlægsudgifter afskaffes, og budgettet må fremover balance-re.

Desuden skal der gives en garanti for, at den enkelte færing sikres en social overlevelsesshjælp.

Som ufravigeligt krav indføres der offentlighed i forvaltningen. I dag er forvaltningen meget lukket, hvilket gør indsigt i forvaltningen meget vanskelig. Dette er en af grundene til, at skandalerne oprindeligt kunne opstå og udvikle sig. 5. Samtlige færøske lån, garantier og underskud også for kommunerne og de offentlige selskaber gøres op. Det samme gælder den private gæld. Kun herved kan der skabes den nødvendige præcise oversigt over problemernes omfang.

6. Når alle nævnte krav er opfyldt, skal Danmark give et samlet statslån med lang afdragsprofil, som gør det muligt for færingerne at overleve på de økonomiske betingelser, der er grundlag for på øerne. I takt med at læ-

Kirsten Jacobsen, fólkatingslimur hevur verið sera atfinningarssom móti føroyskum politikkum og embætismönnum. Í greinini tekur hon samanum og reksar upp, hvussu hon heldur viðurskiftini millum Føroyar og Danmark skulu skipast í framtíðini

nene betales, afvikles støtten fra Danmark, så færingerne kan leve selvstændigt. Indtil alle lånene er betalt skal Danmark have retten over den færøske undergrund.

Opfyldelsen af disse krav bør være en klar forudsætning for fortsatte positive relationer mellem Danmark og Færøerne. Hvis de ikke gennemføres, er der grund til at Danmark nedprioriterer forbindelserne til Færøerne, specielt hvad angår de årlige tildelinger.

Tá tað snýr seg um

PRENTLUTIR

loysir tað seg
at tosa við

PIR

Tlf. 14465

BILLUTIR

útvegast til
**FLEST ALLAR
BILAR**

Fa. BILLUTIR

Tlf.
21605

Fax.
21666